OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Vastine

14.10.2026

VN/16411/2025
VN/16411/2025-OKM-9

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Opetus- ja kulttuuriministeriön vastine kirkkolain muuttamista koskevasta hallituksen esityksestä (HE 152/2026 vp) annetuista lausunnoista

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä vastinetta valiokunnalle annetuista asiantuntijalausunnoista hallituksen esityksestä eduskunnalle kirkkolain muuttamisesta (HE 152/2026 vp). Esitys koskee sähköisen äänioikeusrekisterin käyttöön ottamista evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntavaaleissa ja kirkkoherran välittömissä vaaleissa.

Äänioikeusrekisterin itseoikaisu

Professori Mäenpää kiinnittää asiantuntijalausunnossaan huomiota ehdotettuun kirkkolain 9 luvun 19 §:n 5 momenttiin, jonka mukaan äänioikeusrekisterin itseoikaisua koskeva asia voitaisiin ratkaista automaattisesti. Tällaisia tilanteita olisivat pykälän 1 momentin mukaan merkinnän oikeudettomuus, virheellisyys tai muu perusteettomuus. Pykälässä 5 momentissa tarkoitettujen ratkaisujen voidaan professori Mäenpään mukaan katsoa monessa tilanteessa edellyttävän tapauskohtaista harkintaa. Hän toteaa, että hallintolain 53 §:n 2 momentin mukaan automaattisesti ratkaistaviin asioihin ei voi sisältyä tapauskohtaista harkintaa edellyttäviä seikkoja. Tästä on hänen mukaansa kuitenkin mahdollista poiketa, sillä kirkkolain 10 luvun 1 §:n 1 momentti sisältää mahdollisuuden säätää kirkkolaissa hallintolain sääntelystä poikkeavasti. Kirkkolain sääntelyllä ei kuitenkaan ole mahdollista poiketa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen sääntelystä, johon hallintolain automaattista päätöksentekoa koskeva sääntely perustuu.

Professori Mäenpää ehdottaa kirkkolain 9 luvun 19 §:n 5 momentin selventämistä lisäämällä eduskuntakäsittelyssä lainkohtaan maininta siitä, että itseoikaisua koskeva asia voidaan ratkaista automaattisesti siten kuin hallintolain 8 b luvussa säädetään. Kyse voisi hänen mukaansa olla kirkkolain 1 luvun 5 §:n 2 momentissa tarkoitetusta lainsäädäntöteknisen virheen korjaamisesta. Vaihtoehtoisesti voisi hänen mukaansa olla riittävää, että valiokunnan mietinnössä kiinnitettäisiin huomiota hallintolain 8 b luvun soveltamisen merkitykseen käsiteltäessä äänioikeusrekisterin itseoikaisua koskevaa asiaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää perusteltuna, että äänioikeusrekisterin itseoikaisua koskevien asioiden automaattisen ratkaisemisen suhdetta hallintolain 8 b luvun säännöksiin selvennetään valiokuntakäsittelyssä, jotta lakiehdotuksella tavoiteltu oikeustila selkiytyisi. Arvioitaessa, onko asiassa kyse kirkkolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetusta lainsäädäntöteknisen virheen korjaamisesta vai ehdotetun sääntelyn sisällöllisestä täsmentämisestä, merkitystä on annettava sille, miten lainsäädäntöteknisen virheen käsitettä on kirkkolain esitöissä kuvattu. Esitöiden mukaan lainsäädäntöteknisenä virheenä voidaan pitää esimerkiksi kirjoitusvirhettä taikka muuta tavanomaisen lainsäädäntötekniikan vastaista kirjoitustapaa sekä ilmeistä viittaussäännöksen virhettä (HE 108/2022 vp, s. 58).

Ministeriö toteaa, että kirkkolain esitöiden perusteella arvioituna käsillä olevassa asiassa ei ole kyse lainsäädäntöteknisen virheen korjaamisesta. Kyse on ennemminkin ehdotetun sääntelyn ja sitä koskevan yleislainsäädännön välisen suhteen tulkinnan selkeyttämisestä. Näin ollen tavoiteltua oikeustilaa olisi perustellumpaa selkeyttää valiokunnan mietinnössä. Ehdotetun säännöksen muuttaminen eduskuntakäsittelyssä edellyttäisi kirkkolain 1 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti kirkolliskokouksen ehdotusta.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.okm@gov.fi

Äänioikeutettujen osoitetiedot

Apulaistietovaltuutettu kiinnittää asiantuntijalausunnossaan huomiota siihen, että toisin kuin vaalilaissa tarkoitettu äänioikeusrekisteri, ehdotetussa kirkkolain 9 luvun 18 a §:ssä tarkoitettu äänioikeusrekisteri sisältäisi myös tiedon äänioikeutetun osoitteesta. Apulaistietosuojavaltuutettu viittaa henkilötietojen käsittelyssä yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan noudatettavaan henkilötietojen käsittelyn minimoinnin periaatteeseen ja katsoo, että tulisi vähintäänkin perustella selkeästi, miksi muilla äänioikeutetuilla tulisi olla oikeus saada pääsy jokaisen äänioikeutetun osoitetietoihin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ehdotetussa kirkkolain 9 luvun 18 a §:n 3 momentissa säädettäisiin äänioikeusrekisteriin otettavista tiedoista. Esityksessä ei kuitenkaan ehdoteta, että äänioikeutetuilla tulisi olla oikeus saada pääsy kaikkiin rekisterin tietoihin. Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun tietojen minimoinnin periaatteen vuoksi äänioikeutettujen rekisteristä tuotettaisiin nähtävillä pitoa varten versio, joka sisältää pelkät nimitiedot niistä äänioikeutetuista, joilla ei ole turvakieltomerkintää.

Äänioikeusrekisteritietojen saatavuus

Apulaistietosuojavaltuutettu katsoo, että tietosuojan toteutumista turvaisi se, että kirkkolaissa määriteltäisiin selkeästi, millä tavalla äänioikeusrekisteritiedot ovat saatavilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että äänioikeutettujen luettelon pitämisestä nähtävillä säädetään kirkkojärjestyksen (657/2023) 6 §:ssä. Voimassa olevan pykälän mukaan nähtävänä pitämisestä on julkaistava kuulutus, jossa on mainittava muun muassa milloin ja missä äänioikeutettujen luettelo on nähtävillä. Kirkkohallituksen julkaiseman seurakuntavaaleja koskevan ohjeen mukaan luettelo voi olla nähtävänä esimerkiksi kirkkoherranvirastossa tai muussa vaalilautakunnan määräämässä paikassa, ja tietoja voi tarkastaa vain henkilökohtaisesti paikan päällä. Äänioikeutettujen luetteloa ei saa antaa jäljennettäväksi tai kuvattavaksi eikä siitä saa antaa jäljennöksiä. Äänioikeutettujen luetteloon merkityllä on kuitenkin oikeus saada maksutta ote hänestä äänioikeutettujen luetteloon otetuista tiedoista.

Hallitusneuvos Hanna Kiiskinen

Jakelu Eduskunnan hallintovaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Andreas Elfving
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Heidi Backman